

מסורת הש"ס

(א) [כ"ב: במדבר] (ב) [כ"ג: כ"ד]
קאס: (ג) [כ"ד: וסמך]
(ד) [למן כ"ב: (ה) מגילה ג.
ע"ש] (ו) [שם כ"ג: למלך,
(ז) [ל"ג:]]

לעזי רש"י

אורטיא"ש [אורטיא"ש]
ספרים:
אלו"ם, אלו"ם.

מוסף רש"י

פלילות. ר"ב [למן כ"ב: (ב)].

רבינו הנגאל

מלשון חטא ישראל אע"פ
שחטא ישראל קרי להו
החמא. בני חלפי בין
הדס רע כדגרסינן פירין
לולב הגזול. וגם עבדו
את בריתו וגם לקחו
מן החרם וגם גבבו וגם
כחשו וגם שמו בכליהם
ה' גמ. מלמד שעבר על
חמשה חומשי תורה. א"ל
ריש גלותא לרב הונא
עכן חטא בניו ובנותיו
מה עשו שלקחן יהושע.
א"ל ליטעמך כל ישראל
מה חטאו. אלא לדרות.
כלומר לייסרם דכתיב
וכל ישראל יושעו וייראו.
כתיב וישרפו אותם באש
ויסקלו אותם באבנים
דחתי עבד כהו אמר רבינא
בגון גברים וכלי בשורפה
בעלי חיים בסקילה. כתיב
רובה של סנהדרין כו.
אמר רב תחנונים ידבר
אני שר צבא ה' עתה
באתי. וגמירי דלא מפקי
השרים שם שמים לבטלה
שאלולי כן אסור לאדם
לחת שלום לחבירו בליל
שמא שר הוא ומצא

עכן מ"ט איענוש. ישראל עליה הלא מן הנסמרות היא: חטא ישראל.
מללל אמר חטא העם עדיין שם קדושם עליהם: חילפי.
אורטיא"ש: מושך צעיר. משך את עור אמתו ממיד עד שנמסר
ויסמך את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: פשיטא. הא ר'
אילעא גופיה אמר דעבר על כל
המורה: לא פקר. לא הפקיר עמנו
כל כך: צנערה המאורסה כתיב
כי עשמה נבלה ציפורה: כולי האי.
רע לשמים ורע לזריות לזייס את
משפחתה ולאוסרה על צעלה: דייסה
נערה המאורסה. נעטו לסקלו:
לדוסן. שיראו את קלקולו ויהיו
צעמין ולא יסיפו למעול צהרם:
הלאו נשיפה. כסף וזהב ונגדים:
הלאו לסקילה. הוא שור וצנהמוסו.
וקנס היה לרדות את האחרים:
אילעא דמילתא. טליט של זמר נקי
בן יומו¹ שמכניזין אותו למילת
מלכיים לבוש שלל יתכלך צמרו:
סרבלא דנשיפה. צנע צנרין שקורין
אלו"ם: זה משה. כשהיה צריך
לצקס רחמים על ישראל היה מדבר
בשון רכה: פילוט. דין: ולו
הואללו. ולואי שהואללו לישב ולא
לעבור את הירדן משמע שטוב היה
לנו שלא לקיים מצוותך שאמרת לנו
קום עבור את הירדן: קום לך.
משלך ומידך היתה זאת להם שאף
נשדילך נענשו שלא קיימת את
דברי: יתקסם ששים מיל. הר
גזים ורע עיזל רחוקים ששים מיל
מן הירדן במסכת סוטה (דף לו.) ושם
הקימו את האבנים: כן עשה יהושע.
מקרא כחזק כן ולא יפה דרש רבי
שלא שיהושע שיהיה: אשה גרמה
להם. שלא היה לך לאסור עליהם
צמת יריחו: וסינו דקאמר לנו צמי.
רק שללה וצומתה צחצחו שלא
תחרימם עוד: היכי עזי.
דמשמחה לאדם צלילה דכיון דאמר
לו הלנו אתה אם ללרנו (יהושע ה)
מכלל צלילה הוא דאי ציממא וכי לא
היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות
העולם: שמא שר הוא. ואין מוסיף
שם שמים על המזיק ושלוש שם
שמים הוא שנאמר (שופטים י) ויקרא
לו ה' שלום וכ"ש שאין משמחה
דדומה כמשמחה לשעירים:
אמר

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

מד.

תורה אור

דנסמרות משעברו ונגלות לעולם אמר ליה רבי נחמיה וכי ענש על
הנסמרות והלא כבר נאמר עד עולם ואי קאי עד עולם אנסמרות
ע"כ יש להשוות דצאנו ענין דקאי אנגלות קאי אנסמרות דמסממא
קאי צוה אם איתא דקאי אצורייא אלא ודאי לא קאי אנסמרות
כלל שזו היא הסברא דלא מיענשי
אחריו עליהו לעולם ולא כתיב
נסמרות אלא להקיש להו נגלות דכס
שלא ענש על הנסמרות קודם שעברו
שזו הסברא כך לא ענש על הנגלות
ולהכי איתא היקש ונקודה דאי לאו
נקודה היא דאיהי היקש דלא מיענשי
עונשא רבא אכל וזוטא מיענשי לפי
שהיה להם למחות קמ"ל נקודה דלא
מיענשי כלל ולפי נקודה דעיינן לא
ימיש לר' נחמיה:

ואתם ריחקתם ששים מילין.
דער גזים ורע עיזל
היו רחוקים ששים מיל מן הירדן
כדאיתא דפרק אלו נאמרין (סוטה
דף לו.) ויש לתמוה והלא דין עשה
דלא כתיב והיה עצרכם את הירדן
תקימו את האבנים אלא אשר אנכי
מנאם אתכם צוה צהר עיזל ומה
היה יכול לעשות שלא מנאם הר גזים
והר עיזל עד שם ודפרק אלו
נאמרין פליגי תנאי דמנאם הלא
המה עצבר הירדן מעבר הירדן
ואלך דברי ר' יהודה פירוש צחצוח
מן הירדן היושע עצרם אלו הר
גזים ורע עיזל שישעין בהן כותים
ר"א אומר הלא המה עצבר הירדן
סמוך לירדן דאי מעבר הירדן ואלך
והכתיב והיה עצרכם את הירדן
וק"ל לר"א דער גזים ורע עיזל
שצממין לירדן דבר הכחוש ושנים
היו וצירושלמי אמר מה מקיים רבי
אליעזר הר גזים ורע עיזל צ'
גבשושית עשו וקראו לאחת הר גזים
ולאחת הר עיזל על דמיה דר'
יהודה ששים מיל הלכו צאנו היום
על דמיה דר' אליעזר לא זו
ממקומן והשתא ר' שילא דהכא סבר
דקראי כר' אליעזר והיה לו ליהושע
לעשות כן והוא הלך להר גזים ורע
עיזל שצין הכותים ורצ דלמר הכא
דיהושע שפיר צמד מני סבר כרבי
יהודה או כר' אליעזר:

חיישינן שמא שר הוא. דוקא
צדוות וזהרירי מקום
שאין צני אדם מוסיף דשכיחי שם שדים
אפי' ציוס כדהיא דפ' צמרל דיצמות
(דף קכז.) ושם שעלה להר אכל
צעיר אפילו צלילה לא חיישין דאי
לא הכי היאך אדם נותן שלום
לחצירו צלילה והיאך אשה מתגרשת
צלילה והא דלא משני הכא דחזו לה
צוואה דצוואה כדמשני (פירומות שם)
משום דאין צוואה ניכרת צלילה:
הא

את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר¹⁴ למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא¹³ ולו הואלנו ונשב
בעבר הירדן ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי¹⁶ והיה
בעברכם את הירדן תקימו אתם ריחקתם מ' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש¹⁷ כאשר צוה ה' את
משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל
קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי¹⁸ ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו'
¹⁹ ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו'²⁰ ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו
ארצה וישתחו] היכי עבד הכי והאמר רבי יוחנן²¹ אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שר הוא
שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה
א"ל

1. חטא ישראל וגם
עברו את בריתי אשר
צוית אותם וגם לקחו מן
החרם וגם גבבו וגם
כחשו וגם שמו
בכליהם: יהושע ז יא
ועל זכר אשר לא
יפול את בשר ערלתו
ונברכה תפסו ההוא
מעמיה את בריתי הפרי:
בראשית יז יד
2. ויהי והלכד בהרם
ישרף באש אתו ואת כל
אשר לו כי עבר את
ברית יי וכי עשה נבלה
בישראל: יהושע ז טו
והוציאו את הפער אל
פתח בית אביה וסקלנה
אנשי עיר: באבנים
ומתה כי עשתה נבלה
בישראל לזנות בית
אביה ובערת הרע
מקרבך: דברים כב כא
ויתק יהושע את עכן
בן זרח ואת הפסל ואת
האדרת ואת לשון הנוקב
אשר בניו ואת בניו ואת
שורו ואת חמרו ואת
צאנו ואת אהלו ואת כל
אשר לו וכל ישראל עמו
ותלו אותם ענק עכור:
יהושע ז כד
3. ויאמר יהושע מה
עברתו ועברך יי ביום
הזה וירגמו אתו כל
ישראל אבן ושרפיהם
באש וסקלו אותם
באבנים: יהושע ז כה
4. ויארץ בשלל אדרת
בגדו ואתו סובה
ומאיתם שקלים ססף
לשון וקב אחד חמש
שקלים משקלם ואחמדם
ואקחם והגם טמנים
בארץ בחור האהלי
ותקסו תחיתם:
יהושע ז כא
5. ויחזקו מוחו האהל
ויבאום אל יהושע ואל
כל בני ישראל ויתקסו
לפני יי: יהושע ז כג
6. ויבן מהם אנשי העי
בשלשים ושישה איש
וירדום לפני השער עד
השברים ויבנו במורד
ויסס לבב העם ויהי
למים: יהושע ז ה
7. ותחזקו ידבר קש
ועשיר יענה עזות:
משלי יח כג
8. ועמד פינקס ויפול
ותפצץ המגפה:
תהלים קל
9. ויהי והמתי במגפה
אירבעה ויפשיטו אלה:
דברים כה ט
10. ויאמר יהושע איה
אדני אלדס למה
העברת העביר את העם
זה את הירדן לחת
אתנו ביד האמרי
להאבידנו ולו הואלנו
ונשב בעבר הירדן:
יהושע ז יא
11. ותשב משה אל יי
ויאמר אדני למה
הרעתה לעם הזה למה
זה שלחתני:
שמות כב
12. ויאמר יי אל יהושע
קם לך לפה הזה אתה נפל
על פניך: יהושע ז יב
13. ויהי בעברכם את
הירדן תקימו את
האבנים האלה אשר
אנכי מצוה אתכם היום
בהר עיזל ושדת אותם
דברים כו ד
14. כאשר צוה יי את
משה עבדו כן צוה משה
את יהושע וכן עשה
יהושע לא הסיר דבר
מכל אשר צוה יי את
משה:
יהושע יא טו
15. ויעשית לעי ולמלכה
א"ל

כאשר עשית ליריחו ולמלכה רק שללה ובהמתה תבזזו לכם שים לך ארב לעיר מאחרך: יהושע ח ב.
19. ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לגודו וחרבו שלופה בידו ויפל יהושע אליו
ויאמר לו הלא אתה אם לצרינה: יהושע ח יג.
20. ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדך: יהושע ח יד